NORAKSTS

Lietas Nr.A42 3664 06
AA43-1206-08/18

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2008.gada 19.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja A.Šteinberga,
tiesneši M.Birzgalis un V.Endzelis,
ar tulku A.L.Priednieci,

piedaloties pieteicējam *J.A.* un atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pilnvarotajai pārstāvei Ingai Mediņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *J.A.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2006.gada 9.marta lēmuma Nr.18-2/29-A atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 1.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 19.decembrī pieteicējs vērsās Tieslietu ministrijā ar iesniegumu par zaudējumu Ls 1000 apmērā atlīdzināšanu saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1., 2. un 7.pantu.

Tieslietu ministrija, nekonstatējot nevienu no likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2.pantā minētajiem tiesiskajiem pamatiem, kas dod tiesības uz zaudējumu atlīdzību saskaņā ar šo likumu, ar 2006.gada 9.marta lēmumu Nr.18-2/29-A iesniegumu par zaudējumu atlīdzināšanu noraidīja, citastarp norādot, ka prasību par morāla kaitējuma atlīdzināšanu jāiesniedz izskatīšanai civilprasības kārtībā.

[2] 2006.gada 27.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts *J.A.* (turpmāk arī – pieteicējs) pieteikums par Tieslietu ministrijas (turpmāk arī – atbildētājs) 2006.gada 9.marta lēmuma Nr. 18-2/29-A (turpmāk arī – Lēmums) atcelšanu.

Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] Zaudējumi Ls 925,00 apmērā pieteicējam nodarīti ar Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas prettiesisko rīcību, atsakot pieteicējam nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu sakarā ar Šķirotavas cietuma administrācijas rīcību, nepamatoti uzliekot pieteicējam disciplinārsodus.

[2.2] Lēmumā norādīts, ka prasību par attiecīgā kaitējuma atlīdzināšanu jāiesniedz izskatīšanai civilprasības kārtībā. Pieteicējs 2005.gada 15.novembrī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā bija iesniedzis attiecīgu pieteikumu, bet tiesa to atteicās pieņemt tā iemesla dēļ, ka nebija ievērota lietas iepriekšējās izskatīšanas kārtība, t.i., pieteicējs nebija likumā „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" paredzētajā kārtībā vērsies Tieslietu ministrijā.

[3] Tiesai iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos atbildētājs pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem.

[3.1] Izskatot pieteicēja iesniegumu zaudējumu atlīdzības saņemšanai, kas pieprasīta, pamatojoties likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2. un 7.pantu, netika konstatēti apstākļi, kas saskaņā ar iepriekšminētā likuma 2.pantu ir atlīdzības saņemšanas tiesisks pamats.

[3.2] Savukārt morālā kaitējuma atlīdzinājums atbilstoši iesniedzēja norādītā likuma 5.pantam ir prasāms tiesā civilprasības kārtībā.

[4] Ar Administratīvas rajona tiesas 2007.gada 1.oktobra spriedumu *J.A.* pieteikums tika apmierināts.

Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem motīviem.

[4.1] Lēmums pamatots ar atziņu, ka pieteicēja norādītie faktiskie apstākļi nerada pamatu piemērot likumā „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" ietverto regulējumu.

Tiesa atzīst, ka Lēmumā ietvertais pamatojums ir nepilnīgs, tādēļ tiesa nevar pārbaudīt, vai pieteicēja tiesības noraidītas pamatoti.

[4.1.1] Atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam iestādei un tiesai savu funkciju ietvaros, lai panāktu tiesisku, taisnīgu un efektīvu lietas izskatīšanu, ir objektīvi jānoskaidro lietas faktiskie apstākļi un jānosaka piemērojamās tiesību normas.

No Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 59.panta pirmās daļas, 63.panta, 67.panta pirmās daļas 7.punkta iziet, ka pienākums noteikt lietā piemērojamās tiesību normas gulstas uz iestādi, nevis privātpersonu. Iestādei, pieņemot lēmumu pēc būtības, objektīvi jākonstatē lietā piemērojamās tiesību normas, un tā nevar aprobežoties ar atziņu, ka iesniedzēja tiesības ir noraidāmas tikai tāpēc, ka tā tiesības neizriet no iesniegumā norādītajām tiesību normām.

[4.1.2] Atbildētājs, vērtējot pieteicēja tiesības uz zaudējumu atlīdzināšanu, lietas faktisko apstākļu juridisko vērtējumu ir sniedzis tikai kontekstā ar pieteicēja norādīto tiesību normu - likumu „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu".

Kamēr no pieteicēja iesnieguma iestādei ir skaidri redzams, ka zaudējumu atlīdzību pieteicējs saista ar soda izciešanas vietas administrācijas

un administratīvās komisijas rīcību, izdodot prettiesiskus administratīvos aktus.

[4.1.3] Tā kā pieteicēja norādīto faktisko apstākļu pazīmes atbilst Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā ietvertā regulējuma pazīmēm, tiesas ieskatā pieteicēja lūgums bija izvērtējams ne tikai saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" normām, bet galvenokārt saskaņā ar normām, kas regulē atlīdzinājumu, tas ir, APL 8. nodaļas normām un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu.

[4.1.4] Lēmumā nav argumentācijas, kāpēc lietā, kurā privātpersona prasa atlīdzinājumu, nebūtu piemērojamas citas tiesību normas, tostarp Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma un APL normas. Līdz ar to tiesa atzīst, ka Lēmuma pamatojumam piemīt tāds procesuālais defekts, kura dēļ pieteicējs nevar izprast, bet tiesa nevar pārbaudīt, vai pieteicēja tiesības ir noraidītas pamatoti.

[4.2] Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir jāatceļ. Tā kā funkcija izlemt pieteicēja prasījumu par atlīdzinājumu, noskaidrojot un izvērtējot faktus kontekstā ar piemērojamām tiesību normām ir iestādes, nevis tiesas funkcija, tiesa atzīst, ka iestādei, objektīvi noskaidrojot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, ir jāizlemj pieteicēja prasījums un atceltā akta vietā ir jāizdod jauns akts, ņemot vērā tiesas nolēmumā konstatētos faktus un juridiskos apsvērumus.

[5] 2007.gada 22.oktobrī Administratīvajā rajona tiesā saņemta Tieslietu ministrijas apelācijas sūdzība par Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 1.oktobra spriedumu. Apelācijas sūdzība pamatota ar apsvērumu, ka Minētais liecina, ka tiesa faktiskos un juridiskos apstākļus nav vērtējusi to kopsakarā, pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu un prasījuma robežas, kā rezultātā izdarījusi nepareizus secinājumus, kas noveduši pie nepamatota tiesas sprieduma.

[5.1] Tiesa nav pārbaudījusi, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi, un ir uzdevusi atbildētājam pieņemt jaunu administratīvo aktu, pieļaujot iespēju, ka jaunais administratīvais akts būs pieteicēja interesēm nelabvēlīgs.

Atbilstoši APL 253.pantam tiesa var uzdod iestādei atceltā vai par spēkā neesošu atzītā nelabvēlīgā administratīvā akta vietā izdot jaunu administratīvo aktu, tomēr šī norma ir piemērojama tikai gadījumā, kad faktiskie apstākļi ir tādi, ka situācija nevar iztikt bez attiecīga tiesiskā regulējuma - nelabvēlīga administratīvā akta.

[5.2] Atbildētājs uzskata, ka tiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, varēja secināt, ka pieteicējam nav tiesību prasīt no ministrijas zaudējumu atlīdzinājumu.

Spriedumā konstatēti lietas apstākļi, taču nav veikts šo apstākļu juridiskais novērtējums. Tiesa norāda, ka zaudējumu atlīdzību pieteicējs saista ar soda izciešanas vietas administrācijas un administratīvās komisijas

rīcību, izdodot prettiesiskus administratīvos aktus, taču nav sniegusi argumentāciju, kāpēc administratīvās komisijas lēmumi būtu atzīstami par administratīvajiem aktiem. Tāpat nav vērtējusi, ka piemērotos disciplinārsodus, kas ir administratīvie akti, ieslodzītajam ir tiesības pārsūdzēt augstākai amatpersonai saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Sodu izpildes kodekss) 71.panta piekto daļu un Ministru kabineta 2003.gada 15.jūlija noteikumu Nr.395 „Ieslodzījuma vietu pārvaldes nolikums" 8.punktu.

No lietā esošajiem materiāliem izriet, ka pieteicējs ir izmantojis tiesības apstrīdēt viņam piemērotos disciplinārsodus. Pieteicējam 2004.gada 22.oktobrī piemērotais disciplinārsods noņemts 2005.gada 18.maijā ar Šķirotavas cietuma priekšnieka rīkojumu. Savukārt pieteicējam 2005.gada 20.janvārī piemērotais disciplinārsods atcelts ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2005.gada 6.aprīļa rīkojumu.

[5.3] Saskaņā ar APL 93.panta trešo daļu, ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu, iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādē, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu. Atbildētāja kompetencē neietilpst prasījuma izskatīšana par zaudējumu atlīdzināšanu, kas nodarīti ar cietuma administrācijas izdotu administratīvo aktu. Augstāka iestāde cietuma administrācijai APL izpratnē ir Ieslodzījuma vietu pārvalde.

[5.4] Jautājums par nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda tiek izlemts ar brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas lēmumu, un šis lēmums ir apstrīdams kriminālprocesuālā kārtībā. Atbilstoši APL 1.pantam administratīvā procesa kārtībā nav izskatāmas ne lietas par brīvības atņemšanas vietas administratīvās komisijas lēmumiem, ne par administratīvās komisijas rīcību, šos lēmumus pieņemot. No APL 92.panta izriet, ka administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms jautājums par zaudējumu atlīdzināšanu, ja tāds nodarīts ar administratīvās komisijas lēmumu vai rīcību.

[5.5] Atbildētājs piekrīt, ka, izskatot pieteicēja iesniegumu, netika izvērtēts jautājums par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar APL 8.nodaļas normām un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, tomēr Lēmums saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" normām ir pamatots un tiesisks. Par pretējo nav norādīts arī tiesas spriedumā. Ja atbildētājs izpildītu tiesas spriedumu, tad vajadzētu izvērtēt pieteicēja tiesības uz zaudējumu atlīdzību gan saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām, gan saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" normām. Daļā par iesnieguma izskatīšanu saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" normām atbildētāja lēmums būtu identisks tiesas atceltajam Lēmumam.

[6] 2007.gada 28.novembrī Administratīvajā apgabaltiesā saņemti *J.A.* paskaidrojumi par Tieslietu ministrijas iesniegto apelācijas sūdzību. Paskaidrojumos norādīts, ka no lietā esošajiem materiāliem un pierādījumiem izriet, kāda ir pieteicēja prasība. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa atteica pieņemt prasības pieteikumu, kurā tika lūgts piedzīt zaudējumus, norādot, ka par zaudējumu atlīdzināšanu jāvēršas Tieslietu ministrijā.

[7] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve apelācijas sūdzību uzturēja, atsaucoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Pieteicējs apelācijas sūdzību neatzina, atsaucoties uz pieteikumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, apgabaltiesa atzīst, ka atbildētāja apelācijas sūdzība ir pamatota, savukārt pieteikums ir noraidāms.

[9] Apgabaltiesa konstatē turpmāk norādītos lietas faktiskos apstākļus.

[9.1] Lietā nav strīda, ka *J.A.* 1995.gada 7.decembrī bija notiesāts ar Ukrainas Republikas Hersonas apgabaltiesas spriedumu ar brīvības atņemšanu uz 12 gadiem un no 2003.gada 12.jūlija sodu izcieta Šķirotavas cietumā.

[9.2] Pēc Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas 2005.gada 12.jūlija ierosinājuma Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa 2005.gada 29.augustā nolēma pieteicēju atbrīvot vienu gadu sešus mēnešus septiņas dienas nosacīti pirms termiņa no tālākās soda izciešanas.

[9.3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesneses 2005.gada 15.novembra lēmumu *(lietas 5.lapa)* atteikts pieņemt pieteicēja prasības pieteikumu pret Tieslietu ministriju par zaudējumu piedziņu, kas radušies sakarā ar administratīvās komisijas nepamatotiem lēmumiem, kuru rezultātā nebija iespējama pirmstermiņa atbrīvošana no ieslodzījuma vietas. Tiesa norādīja, ka prasītājs nav ievērojis lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, t.i., nav likumā „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" paredzētajā kārtībā vērsies Tieslietu ministrijā.

[9.4] 2005.gada 19.decembrī pieteicējs vērsās Tieslietu ministrijā ar iesniegumu *(lietas 7.-8.lapa)* par zaudējumu Ls 1000 apmērā atlīdzināšanu saskaņā ar likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1., 2. un 7.pantu. Iesniegumā pieteicējs norādīja turpmāk minēto:

[9.4.1] Atbilstoši Sodu izpildes kodeksa $50.^{10}$ un $50.^{11}$ pantam, Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 365.pantam un Krimināllikuma 61.pantam pieteicējam tiesības uz pirmstermiņa atbrīvošanu radās 2004.gada 1.martā. Taču ar Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas 2004.gada 9.marta lēmumu pieteicējam tika nepamatoti atteikts viņu atbrīvot pirms termiņa, jo pieteicējs soda izciešanas laikā Šķirotavas cietumā bijis disciplināri sodīts. Ar

tiesas nolēmumiem minētie lēmumi tika atcelti kā nepamatoti. Tomēr pieteicējs tika pirms termiņa atbrīvots tikai ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas lēmumu 2005.gada 29.augustā, t.i., 1 gadu 5 mēnešus un 20 dienas vēlāk nekā pieteicējam radās šāda tiesība.

[9.4.2] Sakarā ar augstāk minēto pieteicējam nodarīti mantiskie zaudējumi un morālais kaitējums Ls 1000 apmērā:

1) advokāta pakalpojumi pieteicēja interešu aizstāvībai Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas sēdē 2004.gada 12.oktobrī Ls 120,

2) medikamenti nepamatota ieslodzījuma laikā no 2004.gada 1.marta līdz 2005.gada 29.augustam pasliktinājušās veselības ārstēšanai Ls 350,

3) dažādu sūdzību un citu dokumentu nosūtīšana tiesai un citur Ls 95,

4) nelikumīgas atlaišanas no darba cietumā rezultātā nesaņemtā alga šī termiņa laikā Ls 360 (Ls 20 mēnesī),

5) pārējo summu sastāda morālais kaitējums sakarā ar to, ka laikā no 2004.gada 1.marta līdz 2005.gada 29.augustam notika 10 administratīvās komisijas sēdes un 16 tiesas sēdes, lai atrisinātu jautājumu par pieteicēja tiesību pārkāpumu – pieteicējam bija jāizbrauc uz visām sēdēm un, atgriežoties cietumā, katru reizi jāpacieš cietuma administrācijas ņirgāšanos, daudz nepatīkamu un rupju vārdu.

[9.5] Tieslietu ministrija, nekonstatējot nevienu no likumā „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2.pantā minētajiem tiesiskajiem pamatiem, kas dod tiesības uz zaudējumu atlīdzību saskaņā ar šo likumu, ar 2006.gada 9.marta lēmumu Nr.18-2/29-A pieteicēja iesniegumu noraidīja.

[10] No pieteikuma izriet, ka tas ir vērsts uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu par atlīdzinājuma piedziņu.

Kā ir atzīts Senāta praksē, izskatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, tas ir, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet šī nelabvēlīgā administratīvā akta atcelšana nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets. Šāda nostādne izriet no apstākļa, ka atteikuma izdot labvēlīgu aktu, kas ir negatīvs administratīvais akts, atcelšana nedod pieteicējam labumu, kuru viņš vēlas iegūt *(sk. Senāta 2007.gada 4.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-14/2007 17.punktu)*.

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu)*, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Pamats izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu ir tad,

ja pastāv visi tā izdošanas priekšnoteikumi *(sk. Senāta 2007.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.SKA-84/2007 9.1.punktu)*. Turklāt, izvērtējot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa nav saistīta ar administratīvā akta pamatojumā norādītajiem argumentiem. Proti, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi *(sal. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu)*.

Ievērojot minēto, tiesai konkrētajā gadījumā jāpārbauda, vai attiecībā uz pieteicēju pastāv tiesību normā paredzētie priekšnoteikumi atlīdzinājuma noteikšanai.

[11] Pirmkārt, noskaidrojams, vai pieteicējam pienākas atlīdzinājums saskaņā ar tām tiesību normām, uz kurām viņš bija atsaucies savā iesniegumā un pieteikumā, t.i., likumu „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu".

[11.1] Kā izriet no minētā likuma 1.panta, šā likuma kārtībā tiek atlīdzināti zaudējumi, kas izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā, viņiem pildot dienesta pienākumus, ir nodarīti fiziskajām personām.

Saskaņā ar 3.panta pirmo daļu persona ir tiesīga prasīt zaudējumu atlīdzību šādos gadījumos: 1) tai piespriests kriminālsods, un tā šo sodu izcietusi; 2) tai piemērots drošības līdzeklis - apcietinājums vai mājas arests; 3) tā tikusi aizturēta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā; 4) tai piemēroti Krimināllikumā paredzētie medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi; 5) tā piespiedu kārtā ievietota ārstniecības iestādē Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā; 6) kā apsūdzētais krimināllietā tā atstādināta no amata; 7) tai piemērots administratīvais sods - administratīvais arests; 8) tā sakarā ar saukšanu pie kriminālatbildības izmantojusi zvērināta advokāta juridisko palīdzību.

Zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats saskaņā ar likuma 2.pantu ir: 1) attaisnojošs tiesas spriedums neatkarīgi no attaisnošanas motīviem; 2) krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ; 3) administratīvā aresta atzīšana par nelikumīgu un administratīvās lietvedības izbeigšana.

[11.2] Lietā nav strīda, ka konkrētajā gadījumā nepastāv neviens no likuma „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2.pantā minētajiem tiesiskajiem pamatiem, kas personai dod tiesības uz zaudējumu atlīdzību saskaņā ar šī likuma 1.pantu.

Līdz ar to pārsūdzētais Lēmums, ar kuru atbildētājs noraidīja pieteicēja iesniegumu par zaudējumu atlīdzināšanu likuma „Par izziņas izdarītāja,

prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" kārtībā, ir pamatots. Apgabaltiesa nekonstatē pamatu Lēmuma atcelšanai un atlīdzinājuma noteikšanai minētā likuma ietvaros.

[12] Kā izriet no pieteicēja iesnieguma satura [9.4], viņš mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu saista ar Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas lēmumiem, ar kuriem atteikts ierosināt tiesai viņu atbrīvot no soda izciešanas nosacīti pirms termiņa. Citastarp, pieteicējs nepiekrīt administratīvās komisijas lēmumu pamatojumam – viens no šāda atteikuma iemesliem bijis pieteicēja disciplināra sodāmība, taču pieteicējs uzskata, ka disciplināri bija sodīts nepamatoti.

[12.1] Kā redzams no lietas materiāliem, Šķirotavas cietuma administratīvā komisija 2004.gada 9.martā atteica virzīt pieteicēju nosacītai pirmstermiņa atbrīvošanai no soda. Rīgas apgabaltiesa ir atstājusi spēkā Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas lēmumu, ar kuru tā pieteicēja sūdzību par Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas 2004.gada 9.marta lēmumu atstāja bez izskatīšanas termiņa nokavējuma dēļ.

Šķirotavas cietuma administratīvā komisija ar 2004.gada 6.jūlija lēmumu nolēma neiesniegt tiesai *J.A.* personas lietas materiālus par nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2004.gada 2.septembra lēmumu minētais administratīvās komisijas lēmums atcelts, konstatējot, ka uz lietas izskatīšanas laiku *J.A.* sodi par režīma pārkāpumiem ir dzēsti un to juridiskās sekas ir zudušas. Atzīts, ka Šķirotavas cietuma administrācijai nav likumīga pamata neiesniegt tiesai materiālus par *J.A.* nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda.

Šķirotavas cietuma administratīvā komisija ar 2004.gada 12.oktobra lēmumu nolēma neiesniegt tiesai *J.A.* personas lietas materiālus par nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2004.gada 21.oktobra lēmumu minētais lēmums atcelts, konstatējot, ka *J.A.* ir izcietis ¾ no piespriestā brīvības atņemšanas soda un par disciplīnas pārkāpumiem uzliktie sodi ir dzēsti.

[12.2] Izskatot Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas 2005.gada 12.jūlija ierosinājumu, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2005.gada 29.augusta lēmumu nolēma *J.A.* atbrīvot vienu gadu sešus mēnešus un septiņas dienas nosacīti pirms termiņa no tālākas soda izciešanas.

[12.3] No Šķirotavas cietuma sniegtā raksturojuma izriet, ka, izciešot sodu Šķirotavas cietumā, pieteicējs 2 reizes disciplināri sodīts: 2004.gada 22.oktobrī uzlikts disciplinārsods – rājiens, kas pēc prokurora protesta noņemts ar cietuma priekšnieka 2005.gada 18.maija lēmumu; 2005.gada 20.janvārī uzlikts disciplinārsods – rājiens, kas atcelts ar Ieslodzījumu vietu pārvaldes priekšnieka rīkojumu 2005.gada 4.aprīlī.

Lietā nav informācijas, ka pieteicējs 2004.gada 1.martā būtu atbrīvots no darba cietumā, un, kā redzams no paziņojuma par algas nodokli *(lietas 36.-38.lapa)*, viņš saņēmis darba algu līdz pat 2005.gada 3.februārim.

[13] Ņemot vērā, ka pieteicējs mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu saista ar Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas lēmumiem, ar kuriem atteikts viņu virzīt atbrīvošanai pirms termiņa [12.1], ir vērtējams, vai Tieslietu ministrijai bija pienākums šādu iesniegumu izskatīt un vai šāda iesnieguma izskatīšanas rezultātā varēja tikt pieņemts pieteicējam labvēlīgs administratīvs akts.

[13.1] Saskaņā ar Sodu izpildes kodeksa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006.gada 4.oktobrim) 50.[1] pantu visi notiesātie slēgtajos cietumos un daļēji slēgtajos cietumos neatkarīgi no piespriestā soda ilguma ir pakļauti soda progresīvās izpildes sistēmai, kas pamatojas uz notiesāto diferenciāciju katra brīvības atņemšanas iestādes veida un režīma ietvaros, kā arī notiesāto pārvietošanu no viena veida cietuma uz cita veida cietumu, ņemot vērā izciestā soda daļu un notiesātā uzvedību. Tās mērķis ir panākt soda izpildes režīma atbilstību notiesātā uzvedībai un resocializācijas pakāpei, nodrošinot soda izpildi, kā arī viņa optimālu iekļaušanos dzīvē pēc atbrīvošanas.

Saskaņā ar Sodu izpildes kodeksa 50.[10] pantu brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas uzdevums ir sekmēt soda progresīvās izpildes sistēmas nostiprināšanu un notiesāto pareizu izvietošanu brīvības atņemšanas iestādēs saskaņā ar šajā kodeksā noteiktajiem notiesāto klasifikācijas principiem. Brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisija šajā kodeksā noteiktajā kārtībā pieņem lēmumus par soda izpildes režīma mīkstināšanu vai pastiprināšanu notiesātajiem viena konkrēta veida cietumā vai viņu pārvietošanu uz cita veida brīvības atņemšanas iestādi, iesniedz tiesai priekšlikumus par notiesāto nosacītu atbrīvošanu pirms termiņa un arī par papildsoda - policijas kontroles - termiņa samazināšanu vai atbrīvošanu no tā.

Citastarp Sodu izpildes kodeksa 50.[11] panta pirmās daļas 3.punkts paredz, ka par soda izciešanas režīma mīkstināšanu brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisija var pieņemt lēmumu ierosināt tiesai atbrīvot notiesāto no soda izciešanas nosacīti pirms termiņa. Saskaņā ar Sodu izpildes kodeksa 115.panta pirmo daļu, ja notiesātajam saskaņā ar spēkā esošajiem likumiem var piemērot nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda, iestāde, kas izpilda sodu, pēc attiecīga administratīvās komisijas lēmuma iesniedz pilsētas (rajona) tiesai, kuras darbības teritorijā atrodas brīvības atņemšanas iestāde, iesniegumu par notiesātā nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu no soda.

Atbilstoši Sodu izpildes kodeksa 50.[13] pantam par brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas lēmumu notiesātais var iesniegt sūdzību, bet prokurors - protestu. Šādas sūdzības vai protestus izskata tā rajona (pilsētas) tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas brīvības atņemšanas iestāde, Latvijas Krimināprocesa kodeksā likumā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Krimināprocesa likuma 654.panta trešo daļu šādas sūdzības un protestus izskata rajona (pilsētas) tiesas tiesnesis pēc brīvības atņemšanas iestādes atrašanās vietas Krimināprocesa likuma 651.pantā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Krimināprocesa likuma 651.panta septīto daļu visus tiesas lēmumus, kas pieņemti ar sprieduma izpildi saistītajos jautājumos, izņemot lēmumu, ar kuru notiesātais tiek nosacīti pirms termiņa

atbrīvots no soda izciešanas, var pārsūdzēt 10 dienu laikā. Augstākas instances tiesa sūdzību izskata šajā pantā noteiktajā kārtībā, un tās lēmums ir galīgs.

[13.2] Ievērojot [13.1] minēto, apgabaltiesa secina, ka brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas lēmumi ir kriminālprocesuāli lēmumi, kuru tiesiskuma kontrole ir vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetencē. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu kriminālprocesuālie lēmumi nav administratīvie akti un to tiesiskums nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā. Minētais atzīts arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta judikatūrā *(skat. 2006.gada 15.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-348/2006 13.punktu, 2006.gada 21.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-593/2006 6.punktu, 2008.gada 28.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-143/2008 9.-10.punktu, 2008.gada 7.marta lēmuma lietā Nr.SKA-310/2008 19.punktu, 2008.gada 29.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-740/2008 11.punktu).*

[13.3] Administratīvā procesa likuma 92.pants nosaka, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Kā atzīts tiesu judikatūrā, prasījums par atlīdzinājumu ir nesaraujami saistīts ar konkrētu administratīvo aktu vai faktisko rīcību *(skat. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 12.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-511/2007 10.punktu, 2007.gada 25.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-105/2007 6.1.punktu)*.

Tā kā pieteicēja atlīdzinājuma prasījuma pamatā ir brīvības atņemšanas iestādes administratīvās komisijas lēmumi, kas nav uzskatāmi ne par administratīvajiem aktiem, ne faktisko rīcību, tad nav pieļaujams pieteikums par zaudējumu vai kaitējuma, kas nodarīts ar šiem lēmumiem, atlīdzināšanu.

[13.4] *J.A.* arī norādījis, ka viņam nodarīts morālais kaitējums sakarā ar to, ka viņam bija jāpacieš cietuma administrācijas ņirgāšanās, daudz nepatīkamu un rupju vārdu.

Civillikuma 2352.[1] pants noteic, ka katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. Ja kāds prettiesiski aizskar personas godu un cieņu mutvārdiem, rakstveidā vai ar darbiem, tad viņam jādod atlīdzība (mantiska kompensācija). Atlīdzības apmēru nosaka tiesa. Apgabaltiesa norāda, ka ar šādu prasību *J.A.* prasības kārtībā var vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Bez tam Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnese ar 2005.gada 15.novembra lēmumu [9.3] par šādu prasījumu nav lēmusi.

[13.5] Ievērojot minēto, tiesvedība šajā pieteikuma daļā ir izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[14] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa nepamatoti nevērtēja, vai attiecībā uz pieteicēju pastāv tiesību normā paredzētie

priekšnoteikumi atlīdzinājuma noteikšanai, un nepamatoti lēma par Lēmuma atcelšanu.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309., 325. un 329.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Noraidīt *J.A.* pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2006.gada 9.marta lēmuma Nr.18-2/29-A atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par atlīdzinājuma piedziņu saskaņā ar likumu „Par izziņas izdarītāja, prokurora vai tiesneša nelikumīgās vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu".

Izbeigt tiesvedību *J.A.* pieteikumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par atlīdzinājuma piedziņu par Šķirotavas cietuma administratīvās komisijas lēmumiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja (paraksts) A.Šteinberga

Tiesneši (paraksts) M.Birzgalis

(paraksts) V.Endzelis

NORAKSTS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese A.Šteinberga
2008.gada 19.novembrī